

Exhortació Apostòlica *Dilexi te*

Domènec Melé'

La primera exhortació apostòlica de Lleó XIV té per títol 'Dilexi te' («T'he estimat»). L'exhortació té com a tema central l'amor als pobres, partint de la Sagrada Escriptura, i particularment de l'amor de Crist pels pobres, i de tota la tradició cristiana, i de l'opció preferencial de l'Església pels pobres. Està fonamentada en la Sagrada Escriptura, en els Pares de l'Església i en la doctrina social de l'Església i fa un bon recorregut històric d'aquest amor de l'Església i les seves institucions pel pobres.

L'exhortació va ser signada el 4 d'octubre de 2025, festa de sant Francesc d'Assís, i presentada públicament el 9 d'octubre de 2025. El títol està pres, segons el costum en molts documents pontificis, de les primeres paraules en llatí de l'Exhortació. En aquest cas, preses del llibre de l'Apocalipsi, on (Ap 3,9), el Senyor diu «t'he estimat» (*dilexi te*) (DT) a una comunitat cristiana que, a diferència d'unes altres, no tenia cap rellevància ni recursos i estava exposada a la violència i al menyspreu (DT 1), prometent-li suport (Cf Ap 3,8-9). Aquest text -afegeix la DT- «evoca les paraules del càntic de Maria: «Va derrocar els poderosos del soli i va exaltar els humils. Va satisfer de béns els famolencs i va acomiadar els rics amb les mans buides» (Lc 1,52-53).» (DT 1)

Amb aquesta exhortació, el Papa Lleó XIV, com ell mateix explica (DT 3) reprèn un projecte iniciat pel Papa Francesc, completant-lo amb les seves pròpies aportacions. Està en plena sintonia amb els ensenyaments del seu predecessor, principalment de la seva última Encíclica *Dilexit nos* (2024), sobre l'amor humà i diví del cor de Jesucrist.

La *Dilexi te* es presenta com una crida vigorosa i profundament arrelada en la tradició cristiana a situar els pobres al centre de la vida eclesial, no només com a destinataris d'ajuda, sinó com a lloc teològic privilegiat on es revela el rostre de Crist. A través d'un recorregut bíblic, històric i doctrinal, el document mostra que la preferència pels pobres no és una moda pastoral ni una iniciativa parcial, sinó una dimensió constitutiva de la identitat de l'Església i del seguiment de Jesús.

La *Dilexi te* col·loca la pobresa en el centre de la seva reflexió com un problema estructural i universal que afecta a totes les societats i emfatitza que l'amor

COMENTARI DE DOCUMENTS

diví ha de traduir-se en una atenció efectiva cap als més febles i marginats. El document sosté que no es tracta només de caritat ocasional, sinó d'una transformació del cor, de l'Església i de la societat mitjançant la compassió, la justícia, la solidaritat i la conversió personal. No tracta d'emfatitzar el valor de la beneficència, sinó de redescobrir el vincle inseparable entre la fe i la proximitat amb els pobres: «el contacte amb qui no té poder ni grandesa és un mode fonamental de trobada amb el Senyor de la història.» (DT 5)

Continguts

L'exhortació apostòlica *Dilexi te* es divideix en una breu introducció i cinc capítols. En una atapeïda síntesi es podria resumir així:

Capítol I: Algunes paraules indispensables

El primer capítol es deté en el sentit cristià de l'atenció als pobres i convida a sentir el *crit dels pobres* i a reconèixer les diverses formes de pobresa —material, moral i espiritual— que interpel·len la consciència cristiana.

Estableix que la proximitat als necessitats és trobada amb Crist. Adverteix : «No és possible oblidar els pobres si no volem sortir fora del corrent viu de l'Església que brolla de l'Evangelí i fecunda tot moment històric.» (DT 15)

Adverteix també d'actituds ideològiques que trivialitzen la pobresa i convoca a sentir el crit dels pobres com crida divina i considera que «el compromís en favor dels pobres i amb la finalitat de remoure les causes socials i estructurals de la pobresa, fins i tot sent important en els últims decennis, continua sent insuficient.» (DT 10)

Capítol II: Déu opta pels pobres

El segon capítol fa un repàs de textos bíblics que fonamenta la tesi de *l'opció preferencial de Déu pels pobres* com a expressió de la misericòrdia divina. Presenta Crist com a model de proximitat i servei, i recorda que l'amor al proïsme és inseparable de l'amor a Déu, essent les obres de misericòrdia criteri del judici final. Emfatitza que la preferència de Déu pels pobres no és opcional sinó essencial. Jesús s'identifica amb els pobres, assumeix la pobresa humana i revela la justícia de Déu des dels marginats.

Es denuncien formes estructurals d'opressió i s'afirma que la fe genuïna va acompanyada per justícia social. Conclou afirmant que, al llarg dels segles, els textos bíblics presentats «han interpel·lat els cors dels cristians a estimar i a realitzar obres de caritat, com a llavors fecundes que no cessen de produir fruit.»

Capítol III: Una Església per als pobres

Enllaçant amb aquesta conclusió, en el capítol tercer, el Papa recorre la història cristiana (origens, tradició patristica, ordes mendicants) en el seu servei als necessitats. Mostra una continuïtat de caritat i lliurament que ha sostingut la vida cristiana al llarg dels segles i es deté en les accions dutes a terme per l'Església i pels cristians en l'educació dels pobres, acompanyant els emigrants i també a través de moviments populars en lluita amb les causes estructurals de la pobresa.

Sosté que la identitat de l'Església ha de configurar-se *amb i per als* pobres. Planteja que les institucions eclesials — litúrgia, ministeris i estructures — han d'integrar la lògica de la proximitat, solidaritat i conversió.

Capítol IV: Una història que continua

El quart capítol analitza la projecció social d'aquest compromís, destacant la Doctrina Social de l'Església i l'impuls del Concili Vaticà II. Denuncia les estructures que generen desigualtat i proposa valorar l'experiència i saviesa dels pobres com un do per a tota la comunitat eclesial.

Situa l'opció preferencial pels pobres en el context de la Doctrina Social de l'Església, que de mode més o menys explícit és present des de la *Rerum Novarum*. Mostra com el magisteri social ha anat desenvolupant una tradició crítica enfront de les estructures injustes i recorda que aquesta història no està concloua, sinó que continua desafiant el present.

Capítol V: Un desafiament permanent

L'últim capítol posa l'accent en el fet que el servei als pobres no és un projecte temporal, sinó un desafiament constant per a l'Església i cada cristià. Crida a gestos concrets de solidaritat, oferta d'oportunitats reals, acompanyament i conversió cultural. Afirmar que l'amor sense límits cap als pobres és criteri de fidelitat cristiana.

El document conclou amb una crida a la conversió personal i comunitària. Recordar que la cura dels pobres és una tasca permanent i quotidiana, i que els gestos concrets d'ajuda i proximitat —per petits que siguin— són expressió viva de l'Evangeli en el món actual.

Al llarg del text, *Dilexi te* articula la idea que l'amor cristià veritable es manifesta en l'opció preferencial pels pobres: estimar Crist implica estimar els més desvalorats. L'exhortació no sols proposa gestos assistencials, sinó una conversió interior, institucional i cultural que reorienti la missió de l'Església cap a aquells que sofreixen.

Dues clarificacions

Amor preferencial, però no exclusiu pels pobres

L'exhortació, orientada a promoure una major preocupació i ajuda als pobres. La voluntat del Papa es fa explícita en afirmar: «He decidit recordar aquesta bimil·lenària història d'atenció eclesial als pobres i amb els pobres per mostrar que aquesta forma part essencial del camí ininterromput de l'Església.» (DT 103).

El document pontifici insisteix en l'amor preferencial pels pobres com a part de la tradició de l'Església i també pel bé que pot fer prendre'n plena consciència. En les seves pròpies paraules: «Estic convençut que l'opció preferencial pels pobres genera una renovació extraordinària tant a l'Església com en la societat, quan som capaços d'alliberar-nos de l'autoreferencialitat i aconseguim sentir-ne el crit.» (DT 7)

Aquest amor preferencial pels pobres no significa, de cap manera, exclusió dels qui no poden considerar-se com a pobres. Ho aclareix Lleó XIV en assenyalar que «aquesta 'preferència' no indica mai un exclusivisme o una discriminació cap a altres grups, que en Déu serien impossibles.» (DT 16)

Diverses formes de pobresa

Al llarg del document es refereix, sobretot, a la pobresa economicosocial, assumint una definició de persona pobra proposada en un document de la

Comunitat Europea: «s'entén per persones pobres els individus, les famílies i els grups de persones els recursos de les quals (materials, culturals i socials) són tan escassos que no tenen accés a les condicions de vida mínimes acceptables en l'Estat membre en què viuen» (DT 13).

Ajudar a sortir de la pobresa material és important, però sense oblidar que «la pitjor discriminació que sofreixen els pobres és la falta d'atenció espiritual.» Per això, «l'opció preferencial pels pobres ha de traduir-se principalment en una atenció religiosa privilegiada i prioritària.» (DT 114).

A més, des del principi el Romà Pontífex deixa clar que «existeixen moltes formes de pobresa: aquella dels qui no tenen mitjans de manteniment material, la pobresa de qui està marginat socialment i no té instruments per donar veu a la seva dignitat i a les seves capacitats, la pobresa moral i espiritual, la pobresa cultural, la de qui es troba en una condició de feblesa o fragilitat personal o social, la pobresa de qui no té drets, ni espai, ni llibertat.» (DT 9)

De fet, el Papa es refereix explícitament a diverses situacions de pobresa distintes de la pobresa material, com l'atenció a la vulnerabilitat derivada de l'ancianitat (DT 59), cura dels malalts i els que sofreixen (49), contribució a l'educació (DT 68), acompanyar els migrants (DT 73) i, en general, a la pràctica d'obres de misericòrdia (DT 27). Respecte a això últim, el Papa recorda que el Senyor s'identifica amb els més petits (DT 26), significant necessitats: «Us asseguro que cada vegada que ho vau fer amb el més petit dels meus germans, ho vau fer amb mi» (Mt 25,40).

Com interpel·la els fidels laics

L'exhortació apostòlica *Dilexi te* parla molt, i amb raó, dels religiosos; sobretot del paper històric que han tingut a favor dels pobres, alguns d'ells amb carismes molt específics. En alguns casos centrats en la cura dels pobres, i fins i tot dels més pobres entre els pobres; altres s'han enfocat a activitats educatives entre població necessitada de desenvolupament cultural, professional o espiritual, a la cura dels malalts o a la redempció de captius, incloses formes modernes d'esclavitud, com ara l'alcohol, la droga o la prostitució.

En canvi, l'exhortació parla menys dels fidels laics. Només en dues ocasions se citen els laics d'una manera explícita. Una és a propòsit de moviments populars, “integrats per laics i guiats per líders populars” que lluiten per no deixar enrere els més pobres i febles (DT 80) i de “els moviments de treballadors, de dones i de joves, així com la lluita contra la discriminació racial, han donat lloc a una nova consciència de la dignitat dels marginats.” (DT 82). La segona al·lusió als fidels laics es refereix a la importància històrica que aquests han tingut en la implementació de la doctrina social de

COMENTARI DE DOCUMENTS

l'Església. Afirmar que “seria inimaginable la seva relectura de la revelació cristiana en les modernes circumstàncies socials, laborals, econòmiques i culturals sense els laics cristians bregant amb els desafiaments del seu temps.” (DT 82). Tampoc en aquest punt s'oblida dels religiosos: “Al seu costat (dels laics) van treballar religioses i religiosos, testimonis d'una Església en sortida dels camins ja recorreguts.” (DT 82).

A alguns ens hauria agradat que el document hagués obert horitzons tangibles per als fidels corrents – els “sants de la porta del costat” dels quals parlava el Papa Francesc -, però és obvi que una exhortació apostòlica té els seus límits i cada document té la seva pròpia focalització. S'afirma que el desig del Papa és “que tots els cristians puguin percebre la forta connexió que existeix entre l'amor de Crist i la seva crida a acostar-nos als pobres.” (DT 3). En tot cas, en dirigir-se a tots els cristians, òbviament, es dirigeix també als fidels laics, que han d'aplicar els ensenyaments pontificis d'acord amb el seu caràcter secular.

Com recorda el Concili Vaticà II, “el caràcter secular és propi i peculiar dels laics”² (). Això distingeix els fidels laics dels cristians pertanyents al clergat o als instituts religiosos. El contingut de la secularitat és explícit, afirmant: “Als laics correspon, per pròpia vocació, tractar d'obtenir el regne de Déu gestionant els assumptes temporals i ordenant-los segons Déu. Viuen en el segle, és a dir, en tots i cadascun dels deures i ocupacions del món, i en les condicions ordinàries de la vida familiar i social, amb les quals la seva existència està com entreteixida. Allí estan anomenats per Déu, perquè, exercint la seva pròpia professió guiats per l'esperit evangèlic, contribueixin a la santificació del món com des de dins, a mode de ferment.”³

Com ja s'ha notat anteriorment, la pobresa pot ser econòmica, però també moral, espiritual, cultural i social. I en tots aquests camps, els fidels laics tenen molt a fer: amb iniciatives personals, influint en les institucions o mitjançant activitats associatives. Totes elles poden ser molt variades, depenent de les circumstàncies i els talents de cada persona. Respecte a les institucions, l'exhortació lloa accions que contribueixin a erradicar les causes estructurals de la pobresa, la desigualtat, la falta de treball, la terra i l'habitatge, o la negació dels drets socials i laborals (DT 81).

Un mode intel·ligent i eficaç de contribuir a erradicar la pobresa econòmica - amb freqüència associada a la pobresa social- és crear llocs de treball mitjançant activitats productives o facilitant la creació de llocs de treball mitjançant inversions productives. També hi ha activitats comercials per fer més assequibles els productes (eliminat costos d'embalat, publicitat, etc. per a la “base de la piràmide” d'ingressos). Sectors marginats com persones discapacitades poden requerir empreses específiques. La dedicació a la formació professional és un altre gran mitjà per facilitar l'ocupació laboral. Tot

això sense oblidar els donatius a mode d'almoïna realitzada amb intel·ligència, directament a entitats de confiança i de manera que es compagini solidaritat i subsidiarietat. El Papa Lleó, recorda el valor de l'almoïna al mateix temps que confirma, com ja ho va fer Joan Pau II, que “l'ajuda més important per a una persona pobre és promoure-la a tenir una bona feina, perquè pugui guanyar-se una vida més concorde a la seva dignitat, desenvolupant les seves capacitats i oferint el seu esforç personal.” (DT 115)

La pobresa moral i espiritual, molt estesa també en poblacions econòmicament riques, exigeix, en primer lloc, sensibilitat, ja que pot estar en persones molt pròximes. Després, exigeix dedicació apostòlica per ajudar a sortir de tal pobresa. L'educació, amb una gran varietat d'iniciatives, i els mitjans de comunicació, incloent-hi les xarxes socials, i publicacions impreses o digitals poden contribuir granment a sortir de la pobresa cultural.

La crida del Papa clarament inclou que els fidels cristians de tota condició siguin sensibles a les necessitats dels altres i, en particular dels qui es troben en situació de major vulnerabilitat o necessitat, especialment d'aquells amb els qui es troben en el camí de la seva vida, com el *Bon Samarità*. I, com aquest personatge de la paràbola evangèlica, atendran la urgència i el cuidaran de mode generós i intel·ligent, sense oblidar el seu treball professional i la pròpia família. Com el Bon Samarità que el porta a la posada retribuïnt el posador.

L'Exhortació, com és lògic, no nega la llibertat i iniciativa dels laics en el seu treball i en la societat civil, però recorda la necessitat d'interactuar amb el Magisteri de l'Església: “el canvi d'època que estem afrontant fa avui encara més necessària la contínua interacció entre els batejats i el Magisteri, entre els ciutadans i els experts, entre el poble i les institucions. En particular, es reconeix novament que la realitat es veu millor des dels marges i que els pobres són subjectes d'una intel·ligència específica, indispensable per a l'Església i la humanitat.” (DT 82). En la praxi que sol seguir la doctrina social de l'Església. Analitzar problemes, iniciatives i actuacions socials a la llum de la revelació de la tradició viva de l'Església.

Conclusió

L'exhortació *Dilexi te* del Papa Lleó XIV és una crida profunda, fidel a la tradició cristiana, a situar els pobres al centre de la vida de l'Església com a lloc privilegiat on es revela Crist. El document mostra que la preferència pels pobres és constitutiva de la identitat eclesial i del seguiment de Jesús.

Recorda que la pobresa té formes diverses —material, social, cultural, moral i espiritual— i que exigeix una resposta integral que uneixi compassió, justícia i transformació estructural. La caritat cristiana implica conversió personal,

COMENTARI DE DOCUMENTS

renovació eclesial i compromís cultural, fent de la proximitat als pobres un criteri d'autenticitat i un motor de renovació.

L'exhortació també apel·la als fidels laics, recordant-los la seva vocació secular i la responsabilitat de transformar els assumptes temporals segons l'Evangeli. En l'àmbit professional i social, poden combatre causes estructurals de pobresa, crear oportunitats i promoure la dignitat humana, actuant com un ferment transformador en la societat.

Finalment, *Dilexi te* subratlla que l'opció preferencial pels pobres no exclou ningú, sinó que reflecteix el cor de Déu, que s'identifica amb els qui pateixen. Convida tota l'Església a mirar la realitat des dels marges, escoltar la saviesa dels pobres i fer present l'amor transformador de Crist, construint una societat més justa i fraterna.

¹ Professor emèrit del IESE, Director de *Temes d'avui*.

² *Lumen gentium*, n. 31

³ *Ibidem*.